

Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld

Niets doen is geen optie!

Gertrudisschool
2017-2018

Inhoud

Aanleiding.....	3
Meldcode Gertrudisschool	4
De leerkracht	4
De IB-er / Buurtteam medewerker / directeur	8
Meldplicht (=aangifteplicht) bij vermoeden van seksueel misdrijf tussen leerkracht (of ander personeelslid, vrijwilliger of extern dienstverlener) en een minderjarige leerling.....	12
Bijlage 1: Definitie kindermishandeling.....	13
Bijlage 2: Definitie huiselijk geweld.....	14
Bijlage 3: Signalen kindermishandeling.....	15
Bijlage 4: Signalen huiselijk geweld.....	19
Bijlage 5: Kind acuut in gevaar	20
Bijlage 6: Advies vragen of melden bij het Veilig Thuis.....	21
Bijlage 7: Gespreksvoering	23
Bijlage 8: Toestemming ouders	28
Bijlage 9: Dossiervorming.....	29
Bijlage 10: Als zorgen blijven	30
Bijlage 11: Hoe vertelt u ouders dat u uw zorgen bij Veilig Thuis meldt?.....	31
Bijlage 12: Verwijzingsindex	33
Bijlage 13: Beroepsgeheim	34

Aanleiding

Vanaf 1 juli 2013 hebben alle organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren de plicht om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg, de maatschappelijke ondersteuning en eveneens voor politie en justitie.

De verplichting om een meldcode te hanteren, heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Een meldcode bevat een stappenplan. Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van beroepskrachten in de vorm van het stappenplan, levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De organisatie zal, als zij aan toezicht door de inspectie is onderworpen, door de inspectie kunnen worden aangesproken op het beschikken over een meldcode én op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen een organisatie werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen. Individuele beroepskrachten binnen de organisatie kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Meldcode Gertrudisschool

In deze meldcode worden de stappen beschreven die van een leerkracht op de Gertrudisschool worden verwacht als zij kindermishandeling of huiselijk geweld signaleren. Ook worden de stappen beschreven die de intern begeleider dient te doorlopen.

Een uitgebreidere beschrijving van de meldcode voor het onderwijs en extra informatie over alles wat met kindermishandeling en huiselijk geweld te maken heeft (signalen, gespreksvoering, definities etc.) is te vinden op:

<http://onderwijsutrecht.handelingsprotocol.nl/>

De leerkracht

De leerkracht heeft een signalerings- en bespreekverantwoordelijkheid

Stap 1:

Signalering van kindermishandeling en huiselijk geweld

In kaart brengen van de signalen

Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van alle beroepskrachten die binnen het basisonderwijs werkzaam zijn.

Zo bezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding die in ieder contact met kinderen en jongeren wordt verondersteld. De stappen in het handelingsprotocol wijzen u de weg als u meent dat er signalen zijn van huiselijk geweld of van kindermishandeling.

Wat u moet doen:

- U kunt tijdens uw contacten met kinderen signalen van vermoedens van kindermishandeling, seksueel misbruik, verwaarlozing of huiselijk geweld opmerken. Leg uw observaties vast op papier. Omschrijf zo feitelijk mogelijk welke signalen u zijn opgevallen, en om welke specifieke situaties het gaat waar u zorgen over heeft.
- Vaak gaan vermoedens van kindermishandeling gepaard met een 'niet-pluis' gevoel. Erken dit gevoel. Onderbouw het met feitelijk waargenomen gedrag van het kind of andere concrete observaties.
- Aarzel niet en overleg uw signalen/zorgen met de IB-er om een stappenplan af te spreken. De IB-er is verantwoordelijk voor het bijeenroepen van het interne zorgteam en voor het coördineren van de te zetten stappen.
- U bent aanwezig bij de bespreking van uw signalen/vermoedens in het interne zorgteam. Het zorgteam stelt een plan van actie op. De directie wordt op de hoogte gebracht.
- Nadat het actieplan in gang is gezet, gaat u na of er tijdig wordt teruggekoppeld door de IB-er, Buurteam medewerker of directeur. Ook spreekt u met hen af op welke wijze u een rol speelt in het vervolg na de signalering.
- U kunt te allen tijde contact opnemen met Veilig Thuis voor telefonisch advies of consult. De medewerkers van Veilig thuis kunnen u mogelijk helpen bij het in kaart brengen of interpreteren van de signalen. Ook kunnen zij u adviseren over de te zetten

stappen. Een adviesgesprek bij Veilig thuis kan zonder de naam van het betreffende kind te noemen. U hoeft daar geen toestemming voor te hebben van kind, ouders of andere betrokkenen.

- LET OP: Als een kind in acuut gevaar is, dan meldt u zelf bij Veilig thuis!

Aandachtspunten bij stap 1 Signaleren:

- Leerkrachten kunnen erg belangrijk zijn bij het signaleren van vermoedens van kindermishandeling. Voor kinderen is een veilige omgeving van belang waarin ze kunnen vertellen wat er thuis of in de directe omgeving gebeurt. Uit onderzoek bij mensen met een traumatische jeugd komt vaak naar voren dat de leerkracht de eerste was aan wie de mishandeling of het misbruik verteld is. Dat is ook het moment dat hulpverlening op gang kan worden gebracht en de mishandeling kan stoppen.
- Zelfs als u als leerkracht niet veel kunt doen aan de situatie thuis is het voor een kind al van groot belang dat er iemand is die het begrijpt en het kind laat weten dat het geen schuld heeft en de leerkracht hem of haar positief benadert.
- Kinderen geven soms aan dat ze een geheim hebben dat niet doorverteld mag worden. Geef aan dat je niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die je neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Het kan de voorkeur hebben dat zo'n gesprek door de IB-er, Buurtteam medewerker of door een jeugdarts/verpleegkundige wordt gevoerd. Wanneer u zich als leerkracht (of andere medewerker) niet zeker voelt om een gesprek met het kind te hebben dan wordt aangeraden om de IB-er of Buurtteam medewerker dit te laten doen.
- Bij het signaleren van vermoedens van kindermishandeling en of huiselijk geweld wordt rekening gehouden met het feit dat signalen niet altijd op kindermishandeling hoeven te wijzen. Een kind kan blauwe plekken tonen door een ziekte of bepaald gedrag vertonen dat het gevolg is van iets anders dan kindermishandeling of huiselijk geweld. Voorzichtigheid is geboden en met name collegiale consultatie kan verhelderend werken (zie stap 2).

Stap 2:

Collegiale consultatie

Het communiceren over/bij vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld

Bij uw beroepsprofiel hoort - naast signalering - ook de verantwoordelijkheid om vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld met ouders en kinderen bespreekbaar te maken. Dit houdt in dat u uw vermoedens en signalen bespreekt met het interne (zorg)team binnen de school, dat u overlegt met (één of meer) deskundige collega's en/of dat u collegiaal advies vraagt bij Veilig Thuis.

Wat u moet doen:

- U neemt een signaal serieus, redeneert het niet weg, en u bent zich bewust van eigen emoties. Emoties als angst, boosheid of ongeloof worden op een professionele manier besproken en geanalyseerd in een gesprek met de IB-er, het Buurtteam of directie.
- U houdt de signalen of vermoedens niet voor u zelf, maar u praat erover met een collega!
- Uw vraag aan de collega('s) is: "is er hier sprake van een ernstig opvoedingsprobleem of kindermishandeling of is er mogelijk een ander probleem of misschien wel helemaal geen probleem?". Het gesprek dwingt u om de eigen gedachten te ordenen, om uw argumenten te toetsen aan een andere mening en om samen met de IB-er een voorlopig plan op te stellen.
- De IB-er is verantwoordelijk voor de coördinatie van het interne zorgteam. Tijdens een bijeenkomst van dit team worden de zorgen / vermoedens ingebracht om vervolgens gezamenlijk een stappenplan vast te stellen en taken te verdelen.
- U kunt te allen tijde het Veilig thuis bellen om advies of consult te vragen. Daarbij hoeven namen van kind en of ouders niet genoemd te worden.
- LET OP: Als een kind in acuut gevaar is, dan meldt u zelf bij het Veilig thuis!

Aandachtspunten bij stap 2 Collegiale Consultatie:

- In principe bepaalt u zelf met wie u uw zorgen of vermoedens bespreekt. Het meest voor de hand ligt het om direct met de IB-er contact op te nemen. Deze personen zijn immers getraind in het signaleren van- en communiceren over (vermoedens van) kindermishandeling. Mocht u echter in eerste instantie liever met een collega (leerkracht) spreken, dan is dat ook prima. Houdt in ieder geval uw zorgen of vermoedens niet voor uzelf. Praat erover met een collega. Zorg ervoor dat u uiterst voorzichtig omgaat met de vertrouwelijkheid van uw signalen.
- Indien u concrete signalen hebt of ernstige vermoedens hebt van kindermishandeling of huiselijk geweld: aarzel niet en neem direct contact op met de IB-er.
- Bij afwezigheid van de IB-er of directie, en bij ernstige vermoedens van kindermishandeling of bij situaties waarbij het kind in acuut gevaar verkeert: neem dan zelf direct contact op met het Veilig thuis.

Stap 3:

Het gesprek aangaan

Na overleg met uw collega's/team kan besloten worden dat u zelf (of iemand anders of samen) het gesprek aangaat met het kind en zijn/haar ouders, waarbij u uw zorgen bespreekbaar maakt.

Wat u moet doen:

- Na overleg met de IB-er en/of het interne zorgteam kan besloten worden dat er eerst een gesprek plaatsvindt met het betreffende kind en/of de ouders van het kind.
  - In sommige situaties is het wenselijk dat u als leerkracht dit **gesprek met het kind** aangaat. Soms zal het de voorkeur hebben dat zo'n gesprek door de IB-er, de Buurtteam medewerker of een schoolarts/verpleegkundige wordt gevoerd. Of u voert het gesprek samen met één van de genoemde medewerkers.
  - Ook kan het zo zijn dat u de meest aangewezen persoon bent om met de ouders in **gesprek** te gaan over de signalen/zorgen die u met uw collega's in het zorgteam hebt besproken. Het kan ook wenselijk zijn om dit oudergesprek samen met de IB-er of Buurtteam medewerker te voeren.
  - U zorgt ervoor dat u een goede terugkoppeling krijgt wanneer de IB-er of een andere medewerker stappen onderneemt en met het kind of de ouders in gesprek gaat.
  - Van belang is dat u van tevoren met de IB-er of Buurtteam medewerker bespreekt wat het doel is van het gesprek met het kind of de ouder(s). Stel gezamenlijk vast op basis van welke (concrete) zorgen en signalen u het gesprek voert en welke insteek u kiest.
- Voor tips en adviezen over hoe u het gesprek met kind / ouders kunt aangaan: zie de bijlage 'gespreksvoering'

De IB-er / Buurteam medewerker / schoolleider

De Intern begeleider en schoolleider heeft een signalerings-, bespreek- en handelingsverantwoordelijkheid

Stap 1:

Signalering van kindermishandeling of huiselijk geweld - zie bij leerkracht

Stap 2:

Collegiale consultatie

Het communiceren over/bij vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld- zie bij leerkracht

Aanvulling:

Bij uw beroepsprofiel hoort - naast signalering - ook de verantwoordelijkheid om vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld met ouders en kinderen bespreekbaar te maken. Daarnaast wordt van u verwacht dat u hulpverlening in gang zet (of laat zetten) en waar nodig bescherming. Ook maakt u met beroepskrachten binnen en buiten de school afspraken over de onderlinge taakverdeling.

Als IB-er bent u verantwoordelijk voor de coördinatie van het interne teamoverleg. Als lid van de directie of het bestuur bent u verantwoordelijk voor het beleid, de (interne) organisatie en het creëren van de benodigde randvoorwaarden.

Registreren in de verwijfsindex

In geval van een vermoeden van kindermishandeling moet de IB-er niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook overwogen of een melding zou moeten worden gedaan in de verwijfsindex risico's jeugdigen. Deze verwijfsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Dit doen zij als risico's worden gesignaleerd met betrekking tot de ontwikkeling naar de volwassenheid van de jongere. Doel daarvan is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin. We wijzen er met nadruk op dat het niet gaat om een keuze tussen een melding in de verwijfsindex of de stappen van de meldcode, maar dat beide acties bij vermoedens van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar ondersteunen.

Voordat een kind geregistreerd wordt in de verwijfsindex moet dit gemeld worden aan de ouders. Ouders hoeven geen toestemming te geven. Als er een match is moeten ouders wel toestemming geven om gegevens uit te wisselen.

Stap 3:

Het gesprek aangaan – zie bij leerkracht

Stap 4:

Weeg aard, ernst van en risico op kindermishandeling of huiselijk geweld

Wat u moet doen:

- Na de eerste drie stappen beschikt u al over redelijk veel informatie: de beschrijving van de signalen die zijn vastgelegd, de uitkomsten van het gesprek met de ouders en/of het kind en het advies van deskundigen.
- Op basis van al deze informatie dient u nu een weging (inschatting) te maken, waarbij de volgende vragen leidend zijn:
  1. In hoeverre is de veiligheid van het kind in het geding?
  2. Hoe schat u de risico's in op kindermishandeling / huiselijk geweld?
  3. Wat is uw inschatting van de aard en ernst van de problematiek?
  4. Is het nodig om een melding te doen bij Veilig thuis?
  5. Is het nodig om andere vormen van hulpverlening in gang te zetten?
  6. In hoeverre zijn de ouders en het kind gemotiveerd om hulp te accepteren?
- Eventuele ervaringen met broertjes of zusjes dienen ook in de weging te worden meegenomen.
- Bij bovenstaande weging kan ook het Buurtteam worden ingeschakeld.
- Bij twijfel kunt u te allen tijde contact opnemen met veilig thuis om advies of consult te vragen. Daarbij hoeft u de naam van het kind (gezin) niet te noemen.

Stap 5:

Besluit om zelf hulp te organiseren of dat je een melding doet bij Veilig Thuis

Wat u moet doen:

- Op basis van de weging komt u tot een besluit: hulp organiseren of melden.

Hulp organiseren en de effecten volgen

- Als de ouder erkent dat er een probleem is en graag hulp wil ontvangen, zal de IB-er of buurtteam medewerker de ouders en het kind goed moeten doorverwijzen. Dat kan in overleg met de wijkwelzijnsorganisatie (maatschappelijk werk), de Jeugdgezondheidszorg (schoolarts) of door rechtstreeks contact op te nemen met een andere relevante instantie.
- Kondig aan in uw gesprek de hulpverlenende instantie dat u de ouders gaat doorverwijzen. Check na één of twee weken bij de hulpverlenende organisatie of de ouders ook daadwerkelijk hulp hebben gezocht.
- Leg de afspraken omtrent doorverwijzing naar hulpverlenende organisatie vast in het leerling dossier.
- Nadat u ervoor gezorgd heeft dat de ouders (en het kind) zijn doorverwezen naar een hulpverlenende instantie, blijft u het kind volgen.
- Wanneer u zorgen, blijft houden of wanneer er zich opnieuw signalen van kindermishandeling / huiselijk geweld voordoen, dan komt u opnieuw in actie. Kijk welke afspraken eerder zijn gemaakt en check of deze zijn nagekomen en wat de resultaten daarvan zijn geweest. Indien de zorgen / signalen blijven: bespreek dit in het interne zorgteam en overweeg een melding bij Veilig thuis.

Melden en de effecten volgen

- Wanneer de (reeds bestaande) hulp niet voldoende blijkt te zijn, of wanneer er alsnog een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld blijft bestaan, dan bespreekt u dit met de ouders en/of het kind. U geeft aan dat uw zorgen blijven bestaan en u kondigt aan dat u een melding gaat doen.
- U doet een melding bij Veilig thuis.
- Wanneer ouders hulp weigeren en er is een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld dan doet u een melding bij Veilig Thuis.
- Leg de gegevens over uw melding vast in het leerling dossier.
- Als het goed is neemt Veilig thuis na enige tijd contact met u op om u te laten weten welke actie er door het Veilig thuis is genomen en welke afspraken er zijn gemaakt. Indien u geen terugkoppeling krijgt van het Veilig Thuis kunt u ook zelf contact met hen opnemen.
- Nadat u gemeld heeft, blijft u het kind volgen.
- Wanneer u zorgen, blijft houden of wanneer er zich opnieuw signalen van kindermishandeling / huiselijk geweld voordoen, dan komt u opnieuw in actie. Neem z.s.m. contact op met Veilig Thuis en bespreek met hen dat u (nog altijd / opnieuw) signalen opmerkt. Dit kan tot een tweede melding leiden, waarbij Veilig Thuis opnieuw de verantwoordelijkheid heeft om de zaak te onderzoeken.

Aandachtspunten bij stap 5 Hulp of Melden:

- In het protocol van de Jeugdgezondheidszorg kunt u zien wat de jeugdarts-wijkverpleegkundige doet als ouders hulp willen of als zij hulp weigeren.
- Ouders of kind willen hulp ontvangen
- Als de ouder erkent dat er een probleem is en verdere hulp wil ontvangen, zal de Buurtteam medewerker in overleg met het adviesteam van de school moeten beslissen of de onderwijsinstantie de meest geëigende en deskundige instantie is voor de begeleiding van het probleem.
- De verantwoordelijkheid van de IB-er blijft bestaan tot de instantie waarnaar verwezen is de begeleiding van het gezin heeft overgenomen van de school. De IB-er volgt dus wat er met de verwijzing gebeurt.
Dat kan hij/zij doen door bijvoorbeeld te bellen met het SaVE om aan te kondigen dat een gezin naar hen verwezen is. En door na een week opnieuw te bellen of het gezin contact heeft gezocht met het SaVE.
- Met een kind tussen 12 en 16 jaar die hulp wil ontvangen maakt het adviesteam onder leiding van de IB-er een gezamenlijk plan over de volgende stappen. De medewerker spreekt ook met de ouders al of niet in bijzijn van de jeugdige. Het plan en de afspraken worden in het leerling dossier vermeld.

Ouders of kind weigeren hulp

Als het kind geen direct gevaar loopt, maakt de IB-er een nieuwe afspraak met de ouder om te proberen de ouder te overtuigen van het belang van hulp.

Als de hulp weer geweigerd wordt, doet de IB-er een melding bij Veilig Thuis. De IB-er bespreekt dit met de ouders.

In uitzonderlijke gevallen, bijvoorbeeld als de IB-er of iemand anders op de school zich bedreigd voelt door de ouders, kan de medewerker een anonieme melding doen bij het Veilig Thuis waarbij de naam van het gezin wel bij het Veilig Thuis gemeld wordt maar de naam van de melder niet wordt doorgegeven aan het betreffende gezin.

Voor het slagen van verwijzing naar hulp is een zogenaamde open melding, waarbij de ouders op de hoogte zijn van wie er gemeld heeft, van groot belang. Wanneer ouders onzeker zijn over wie hen bij het Veilig Thuis heeft gemeld, is er weinig ruimte om hulpverlening te accepteren. De boosheid en het zoeken naar de melder overheerst in dat geval.

Als de ouder(s) niet komen bij een afspraak dan stuurt de IB-er een briefje naar de ouders of belt hen en gaat indien nodig op huisbezoek. Bij dit alles is de opdracht te voorkomen dat een kind tussen de wal en het schip dreigt te komen.

Mochten de ouders en kind in de tussentijd verhuisd zijn of het kind naar een andere school overgeplaatst, dan is het de verantwoordelijkheid van de school om zorg te dragen voor een goede overdracht inclusief de signalen over de zorgelijke situatie waar het kind zich in bevindt.

Als het niet lukt om contact te krijgen met de ouders na bovengenoemde pogingen, dan wordt altijd het Veilig Thuis gebeld.

Meldplicht (=aangifteplicht) bij vermoeden van seksueel misdrijf tussen leerkracht (of ander personeelslid, vrijwilliger of extern dienstverlener) en een minderjarige leerling.

Wet bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs.

Onder seksueel misdrijf wordt verstaan:

- Aanranding
- Verkrachting
- Ontucht/ontuchtige aanraking/ontuchtige handelingen
- Schennis van de eerbaarheid
- Tonen van pornografisch materiaal (ook op internet)
- Grooming

Het delict kan ook gepleegd zijn buiten de reguliere schooluren, zoals tijdens overblijf, naschoolse opvang, schoolavonden of bij de pleger thuis.

Onmiddellijk melden aan het bevoegd gezag (dit is niet de schoolleiding, maar de eindverantwoordelijk schoolbestuurder).

Meldplicht geldt voor gehele onderwijspersoneel, niet alleen voor icp.

Vermoeden hoeft niet altijd gebaseerd te zijn op de informatie van een klager, ook op andere wijze verkregen vermoedens zijn signalen waarop de meldplicht gebaseerd is.

Melding is nooit anoniem.

Het bevoegd gezag is verplicht om aangifte te doen bij een opsporingsambtenaar (=politie/justitie). Het bevoegd gezag voert voorafgaand aan de aangifte overleg met de vertrouwensinspecteur, met als inzet aangifte bij redelijk vermoeden van seksueel misdrijf. Het bevoegd gezag informeert (ouders van) klager en aangeklaagde dat aangifte wordt gedaan.

In principe neemt het bevoegd gezag meteen maatregelen tegen de pleger: op non-actief stelling, andere taken.

Bijlage 1: Definitie kindermishandeling

Definitie in het kort:

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van een kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman, 2010)

Kindermishandeling betreft kinderen van 0-19 jaar. Ook ongeboren baby's vallen onder de definitie.

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

De definitie hieronder staat in de wet op de jeugdzorg (www.jeugdzorg.nl):

'Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'

Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijkheid ten opzichte van beroepskrachten verkeren.

Het is een brede definitie. Wanneer je als professional een vermoeden van kindermishandeling hebt kan dat ook gedefinieerd worden als ernstige opvoedingsproblemen of pedagogische onmacht van ouders. Het woord op zich is niet belangrijk, de consequenties wel. De zorgen om het kind zijn reden voor actie. Ook als er geen sprake is van kindermishandeling maar bijvoorbeeld wel van ernstige opvoedingsproblemen verdienen kind en ouders steun en hulp.

Vormen van kindermishandeling:

Kindermishandeling is onder te verdelen in zes vormen. In de praktijk komen in een situatie waarin een of meer kinderen mishandeld worden, vaak verschillende vormen van mishandeling tegelijk voor.

- Lichamelijke mishandeling
- Lichamelijke verwaarlozing
- Psychische mishandeling
- Psychische verwaarlozing
- Seksueel misbruik
- Getuige van huiselijk geweld
- Meisjesbesnijdenis
- Shaken-baby syndroom
- Vechtscheiding
- Loverboys
- Cyberseks
- nagebootste stoornis bij volmacht (Münchhausen by Proxy)
- huwelijksdwang/eer gerelateerd geweld

Bijlage 2: Definitie huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd.

Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis).

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat plegers de meest kwetsbare personen kiezen, als slachtoffer. Een ander kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder ook minderjarige slachtoffers) desondanks - en soms noodgedwongen – blijvend deel uitmaken van elkaars leef- en woonomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is. Geweld in het gezin gaat vaak met andere problematiek gepaard, zoals spanningen tussen echtgenoten, werkloosheid of verslaving.

Toelichting

Enkele termen vragen om verduidelijking.

Geweld: aantasting van de persoonlijke integriteit in de vorm van lichamelijk of seksueel, en/of geestelijk geweld. Het geweld kan variëren van een enkele klap, trap of schop met letsel als gevolg tot systematisch frequent en langdurig geweld met blijvend lichamelijk letsel als gevolg.

Huiselijke kring: de dader is een (ex-)partner, gezinslid, familielid of huisvriend. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten.

Slachtoffer(s): iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen.

Slachtoffers van huiselijk geweld: personen die het geweld ondergaan of ervaren, veroorzaakt door hen die tot de huiselijke kring behoren. Zoals vrouwen en mannen die door hun (ex-)partners worden mishandeld, kinderen die door hun ouders of huisvrienden worden mishandeld of misbruikt. Maar ook ouders of ouderen die door hun kinderen of verzorgenden worden mishandeld. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld - en niet direct het slachtoffer - worden toch aangemerkt als slachtoffers, omdat alleen al het als kind getuige zijn van vormen van geweld in huis kan leiden tot traumatische gevolgen.

Pleger of dader: iemand die een strafbaar feit pleegt, iemand die een misdrijf pleegt.

Bijlage 3: Signalen kindermishandeling

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.)

Lichamelijke signalen:

- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken
- slecht verzorgd er uit zien
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)
- zwangerschap
- lichamelijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

Gedragssignalen:

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aangeraakt worden
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suicidepoging)
- geheugen- en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen

- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs

Kenmerken ouders/gezin:

- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- kind opeens van school halen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Signalen seksueel misbruik:

Lichamelijke signalen:

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

Signalen meisjesbesnijdenis:

- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
- aankondigen van besnijdenis.

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- overmatig bloedverlies
- kans op infectie
- kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke *en/of* pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstratieklachten

Een vermoeden van meisjesbesnijdenis actueel of in de toekomst moet direct bij het Veilig Thuis gemeld worden. Overleg indien mogelijk eerst met JGZ Er is een handelingsprotocol meisjesbesnijdenis dat beschrijft wat er na een melding kan gebeuren.

Signalen eer gerelateerd geweld:

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn
- zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

- plotselinge stressreacties
- schoolverzuim
- westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
- direct na school naar huis gaan
- stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
- vriendschappen verbreken
- verwondingen
- blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

- ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie
- lichamelijke verwaarlozing
- zelfmoordpogingen
- zinspelen op zelfmoord
- fatalistische houding
- verhalen over geweld tegen andere familieleden.

Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk.

Bijlage 4: Signalen huiselijk geweld

Signalen bij kleuters

- somatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn en slapeloosheid
- vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing
- stotteren
- angst en fysiek vastklampen aan moeder, zich terugtrekken of passief gedrag
- sociale problemen door agressief gedrag tegenover leeftijdsgenoten, gezinsleden, dieren of dingen
- zichzelf beschuldigen

Signalen bij schoolgaande kinderen

Externaliserende reacties

- agressie tegen leeftijdsgenoten of gezinsleden
- wreedheid t.o.v. dieren
- vernielzucht
- weinig inschikkelijk zijn of zich verzetten tegen autoriteiten
- gedragsproblemen

Internaliserende reacties

- angst en zich terugtrekken
- zichzelf beschuldigen
- negatief zelfbeeld
- verdriet
- verlegenheid
- depressie
- gebrek aan vertrouwen in ouders of volwassenen in het algemeen

Omgangsproblemen

- sociale isolement door schaamte voor de thuissituatie
- ontbreken van of tekort aan sociale vaardigheden
- gebrek aan inlevingsvermogen of juist overgevoeligheid
- gering probleemoplossend vermogen

Schoolproblemen

- moeilijkheden met schoolwerk of juist overcompenseren
- moeite met concentreren
- weglopen van school

Somatische klachten

- hoofdpijn
- buikpijn
- slapeloosheid

Meer informatie en advies hierover bij Veilig thuis

Tel. 0800-2000

Bijlage 5: Kind acuut in gevaar

Wat u moet doen:

- Als het kind acuut gevaar loopt, meldt iedere medewerker direct bij het Veilig Thuis. Dat kan de leerkracht zijn of de onderwijsassistent. Bij voorkeur in overleg met IB-er of directie, maar als die niet aanwezig zijn kan iedereen het Veilig Thuis bellen. In een dergelijke situatie moet achteraf verslag gedaan worden en de directeur ingelicht worden over de melding.
- Als het kind in acuut gevaar is en er direct bescherming nodig is: melden bij het Veilig Thuis. Het Veilig Thuis beoordeelt direct wat er moet gebeuren en of het nodig is om de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen (bijvoorbeeld als een kind met verwondingen naar het ziekenhuis moet en de ouders willen het niet meegeven of weghalen uit het ziekenhuis. Dan kan er heel snel een voorlopige onder toezichtstelling (O.T.S) worden gevraagd zodat de ouders (tijdelijk) het gezag niet hebben over hun kind).
- Als er een dreigende situatie ontstaat op school of bij de BSO: bel de politie en vervolgens het Veilig Thuis als het om een melding van kindermishandeling of huiselijk geweld gaat.
- Bij twijfel: bel het Veilig Thuis om advies te vragen.

Belangrijke telefoonnummers:

Telefoon Veilig Thuis / Save: 0800-2000

Telefoon Politie: 0900-8844 of 112

Telefoon Buurtteam:

Algemeen nummer: 030-7400513

Annet Schuit a.schuit@buurtteamsutrecht.nl 06-44692766

Suzan Asma s.asma@buurtteamsutrecht.nl 06 25 14 07 91

Bijlage 6: Advies vragen of melden bij het Veilig Thuis

Veilig Thuis

Veilig Thuis geeft advies en ondersteuning bij vermoedens van kindermishandeling. Er kan Advies of Consult gevraagd worden en/of een Melding gedaan worden.

Op de website "wat kan ik doen" ziet u een filmpje over wat er gebeurt als u Veilig Thuis belt.

Vermoedens?

Bij vermoedens van kindermishandeling kan Veilig Thuis om advies gevraagd worden. Dat betekent dat in een telefoongesprek wordt doorgenomen wat er door de adviesvrager gezien wordt en waar twijfels of vermoedens over bestaan. Vervolgens wordt besproken welke mogelijkheden er zijn om vanuit uw organisatie iets te doen en hoe om te gaan met de situatie.

De medewerker van Veilig Thuis vraagt de situatie uit en probeert zicht te krijgen op wat er aan de hand kan zijn. U krijgt tips voor verdere observatie en handvatten voor gesprekken met ouders. Eventueel ook voor de zorg voor het kind.

Als de situatie ernstig lijkt en er is voor u binnen uw organisatie niet veel meer mogelijk om zelf te ondernemen, dan kan Veilig Thuis ook vragen om een melding te doen. Veilig Thuis neemt dan de verantwoordelijkheid voor het ondernemen van actie over van de adviesvrager.

Bij een adviesvraag wil Veilig Thuis graag de naam en functie weten van de beller, maar de naam van het kind en het gezin waarover het gaat hoeft niet bekend te worden gemaakt. De adviesvrager hoeft niet zeker te weten dat het om kindermishandeling gaat. Bij Veilig Thuis werken mensen die mee kunnen denken en veel ervaring hebben met het verschijnsel kindermishandeling.

Voor artsen is er de mogelijkheid om doorverbonden te worden met een vertrouwensarts.

Consult

Veilig Thuis kent ook het begrip consult. Daarbij kan een medewerker ondersteund worden door de Veilig Thuis medewerker of vertrouwensarts bij het bieden van hulp of het voeren van een gesprek met ouders of kinderen. Er kan dan meerdere keren over hetzelfde kind gebeld worden om de voortgang te bespreken. Op elk moment kan worden besloten dat het toch een melding moet worden omdat de mogelijkheden van u niet toereikend zijn om een kind bescherming te bieden.

Melding

Doet u een melding van vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld waar kinderen bij betrokken zijn, dan start Veilig Thuis een onderzoek op naar de vermoedelijke mishandeling situatie. Daarbij worden gegevens over het kind en het gezin verzameld die duidelijk moeten maken of er sprake is van mishandeling en de problemen die spelen. Als de vermoedens van kindermishandeling door het onderzoek bevestigd worden, dan wordt alles in het werk gesteld om passende hulpverlening voor de betrokkenen op gang te brengen. Als

dit niet lukt, dan schakelt Veilig Thuis de Raad voor de Kinderbescherming in om zo, met een rechterlijk bevel, de betrokkenen te dwingen om hulp te accepteren. Bij een Tijdelijk Huis Verbod (THV) wordt SaVE en of CJG ingeschakeld.

Terugkoppeling

Na een melding laat Veilig Thuis aan de melder weten wat er gebeurd is met de melding. Afhankelijk van de melder wordt er meer of minder informatie gegeven. Als deze terugkoppeling niet plaatsvindt of te lang duurt, dan belt u zelf naar Veilig Thuis om te vragen naar de stand van zaken.

Huiselijk geweld

Wanneer u een vermoeden heeft van Huiselijk Geweld, belt u het Veilig thuis. Zij zijn deskundig op dit gebied, kunnen advies geven en hulp op gang brengen. Slachtoffers en daders kunnen ook zelf contact opnemen. Veilig thuis geeft informatie, advies en verwijst door. Als uw organisatie zelf niet in de gelegenheid is (met hulp van andere organisaties) adequate hulp te organiseren voor uw cliënt, kunt u een melding doen bij Veilig thuis.

Bijlage 7: Gespreksvoering

In een gesprek zijn er een aantal dingen waar rekening mee gehouden moet worden. Het is belangrijk om betrokkenheid uit te stralen en eerlijkheid. Direct na het vertellen wat de aanleiding is van het gesprek vraagt de medewerker aan de ouders wat zij hiervan vinden. Door middel van open vragen krijgen de ouders de gelegenheid om hun eigen verhaal te vertellen. Hierbij luistert de medewerker actief en stimuleert door houding, knikken, hummen etc. De medewerker neemt de tijd en raakt niet geïrriteerd of ongeduldig. Het gesprek moet geen verhoor worden maar heeft als doel om de achterliggende problematiek op te sporen. De medewerker probeert de positieve aspecten van het kind en/of het handelen van de ouders te benoemen. Door het benoemen van zichtbare feiten en zichtbaar gedrag zonder eigen waardeoordeel of beschuldigende houding of (stem)toon zal de ouder zich minder in de verdediging gedrukt voelen. Reageren in de eerste persoon ('ik') op emoties of uitlatingen van de ouder, herhalen (in andere woorden) en samenvatten verheldert wat er door de medewerker en de ouders bedoeld wordt.

Bij de bevindingen hoort het verhaal van de ouders en/of het kind. De medewerker analyseert de situatie op grond van de eigen observatie, het verhaal van ouders en/of kind en de aanwezigheid van risicofactoren en beschermende factoren. De medewerker observeert de interactie tussen het kind en de ouders tijdens het gesprek en bespreekt wat opvalt.

Verloop van het gesprek

Het gesprek verloopt in vijf fasen:

1. Begin van het gesprek

De medewerker stelt de ouder(s) op hun gemak.

2. Aanleiding van het gesprek

De medewerker vertelt de aanleiding voor de afspraak aan de ouder(s): dit kan bijvoorbeeld zijn de zorg om het kind op grond van eigen waarnemingen in de klas of op school, door signalen van anderen (leerkracht, BSO), door de ouder zelf aangegeven problemen, of omdat de medewerker zich over de ouder zorgen maakt.

3. Reactie ouders

De ouder krijgt de gelegenheid hierop te reageren door een open vraag van de medewerker en door de luisterende houding. Als de ouder(s) de zorg niet delen verduidelijkt de medewerker de eigen beleving en stimuleert de ouders om vragen te stellen en om hun problemen te uiten. In samenspraak met de ouder(s) wordt een/het probleem vastgesteld.

4. Aanpak van het probleem

Hierbij tracht men samen met de ouders oplossingen te bedenken. De medewerker geeft de mogelijkheden voor hulp aan die de school of andere instanties kunnen bieden. De ouders worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de zorg van hun kind, maar het moet voor de ouders ook duidelijk zijn dat de school een eigen verantwoordelijkheid draagt in deze zorg.

5. Samenvatting

De medewerker vat het besprokene en de gemaakte afspraken samen. Er wordt aan de ouder(s) gevraagd of zij het met deze samenvatting eens zijn. De medewerker deelt mee dat de afspraken in het leerling dossier worden genoteerd.

Als de ouder(s) na dit gesprek geen probleem zien en geen verdere stappen willen ondernemen overlegt de medewerker met het adviesteam kindermishandeling (IB-er), Buurtteam medewerker(en directeur) en maakt eventueel een vervolgspraak met de ouders.

In dit gesprek wordt opnieuw de zorg over het kind aangegeven en verteld waarom gedacht wordt aan kindermishandeling. De inhoud en de afspraken van het eerdere gesprek worden kort genoemd.

De medewerker geeft aan dat de zorgen om het kind en de verantwoordelijkheid van de school maken dat hulpverlening moet worden ingeschakeld via het Veilig Thuis. De ouders krijgen informatie dat het Veilig Thuis de instelling is waar iedereen met zorgen over mogelijke kindermishandeling terecht kan en welke hulp daar geboden kan worden. (ouders op de hoogte stellen van melding bij het Veilig Thuis)

Als ouders niet verschijnen voor het tweede gesprek over de problematiek van hun kind, dan kan in overleg met het adviesteam een melding bij het Veilig Thuis gedaan worden.

Gespreksvoering met gezinnen met migranten achtergrond

Bovenstaande adviezen gelden voor alle gezinnen. Bij gezinnen met migranten achtergrond is extra aandacht nodig voor een aantal specifieke onderdelen (Ben Rensen):

- Vraag aan mensen wat hun gewoonten zijn. Niet alle gezinnen zijn hetzelfde.
- Zoek naar gemeenschappelijkheid.
- Neem kleine stappen.
- Biedt ruimte voor het eigen verhaal van de ouders.
- Gebruik ook cultuureigen oplossingen, toon respect.
- Kom tegemoet aan wensen van de ouders.
- Werk samen met JGZ, eventueel met de Voorlichters Eigen Taal en Cultuur. (VETCer)
- Maak gebruik van de mogelijkheid samen met de VETCer op huisbezoek te gaan.
- Geef uitleg over het Nederlandse hulpverlening systeem.
- Het verwoorden van de feiten in beelden en voorbeelden werkt vaak beter dan concreet zeggen waar het op staat.
- Stel je op als autoriteit, maak gebruik van je status.
- Maak gebruik van een tolk indien nodig.
- Neem de tijd.

Gespreksvoering met gescheiden ouders

Het voeren van gesprekken met gescheiden ouders afzonderlijk kan ingewikkeld zijn. Zeker als het gaat om het bespreken van vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld. Denk aan de ene ouder die de andere lastig valt of ouders die de bezoeksregeling niet nakomen, ruzies en lichamelijk geweld.

- Kinderen van gescheiden ouders lopen meer risico op kindermishandeling en getuige zijn van huiselijk geweld.

- Tijdens en direct na de scheiding kunnen de ex-partners zodanig ruzie met elkaar hebben dat over de hoofden van de kinderen heen er veel uitgevochten wordt. Van belang is om de ouders voor te houden dat zij geen partners meer zijn, maar wel ouders blijven van hun kinderen. Dat betekent dat ze in het belang van het kind moeten handelen.
- Na echtscheiding blijft als hoofdregel het gezag bij beide ouders, tenzij door de rechter anders wordt bepaald. De ouder die niet met het gezag belast is, vervult niet de rol van vertegenwoordiger.
- Deze ouder heeft desgevraagd wel recht op globale informatie over de gezondheidstoestand van zijn of haar minderjarige kind (artikel 1:377c BW). De informatie kan geweigerd worden als dit in het belang van het kind is of als de andere ouder ook geen informatie zou ontvangen.(artikel 1:337 b lid BW)
- Ouders die beiden het gezag over hun kind hebben, hebben recht op informatie over hun kind. Zij hebben geen recht op inzage in gegevens die hun ex-partner betreffen. Voor het overige gelden dezelfde gespreksregels als voor gehuwde partners.
- Er zijn ingewikkelde situaties waarin de ene ouder de andere ouder beschuldigt van verwaarlozing of mishandeling. Eén ouder wil bijvoorbeeld de gegevens van de school over het kind gebruiken ter ondersteuning van een melding aan Veilig Thuis. Raadt de ouder dan aan de melding bij het Veilig Thuis te doen en Veilig Thuis te verzoeken aan de school informatie op te vragen.
- Als de ouder er toch op staat die gegevens te gebruiken dan geldt het volgende: ouders hebben recht op inzage in het dossier en wat zij met die kennis doen is hun eigen verantwoordelijkheid. Veilig Thuis zal in een dergelijke situatie zeker contact opnemen met de school.
- Vermoedt de medewerker dat er sprake is van huiselijk geweld waar het kind getuige van is, dan wordt dit besproken met de ouders en uitgelegd welke schade hun kind kan ondervinden. Blijven je zorgen, dan handel je conform dit protocol kindermishandeling.
- Als de medewerker een melding doet worden de ouders op de hoogte gesteld. Tenzij dat de veiligheid van kind of medewerker in gevaar brengt.

Hoe om te gaan met berichtgeving aan gescheiden ouders:

1. De school heeft contact met beide ouders. Dan beide ouders inlichten
2. De school heeft contact met 1 van de ouders. Dan deze ouder persoonlijk inlichten en de andere ouder schriftelijk van de melding op de hoogte stellen
3. De school heeft geen contact met de ouders, dan beide ouders schriftelijk informeren

Niet met ouders praten

Het gaat om situaties waarin, door het voeren van het gesprek, de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Zo is het denkbaar dat de medewerker besluit om haar vermoeden van seksueel misbruik of eer gerelateerd geweld nog niet met de vader te bespreken omdat zij de kans groot acht dat de vader zich na dit gesprek, op zijn dochter af zal reageren.

Het is aan te bevelen om in zo'n situatie Veilig Thuis om advies te vragen.

Gesprek met kinderen

Aandachtspunten voor een gesprek met het kind

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt en kan ondersteuning voor het betreffende kind bieden.

Onderzoek wijst uit dat het voor mishandelde kinderen een groot verschil uitmaakt als er ooit een volwassene met hem of haar gesproken heeft over de situatie thuis en daarbij heeft laten merken te zien wat er gebeurt en uit te spreken dat het niet de schuld van het kind is. Met die kinderen gaat het later beter dan met kinderen waar nooit iemand zo'n opmerking gemaakt heeft. Dat geldt ook voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld. Je kunt tegen een kind zeggen: "Ik zie dat je het moeilijk hebt en ik weet dat het niet jouw schuld is." of: "Ik ga proberen iets te doen aan de problemen bij jou thuis. Het is niet goed dat kinderen geslagen/verwaarloosd/vernederd/misbruikt worden. Kinderen kunnen daar niets aan doen."

Houd tijdens dit gesprek rekening met de leeftijd en de ontwikkelingsfase van het kind.

Ook met jonge kinderen kan gepraat worden. Het is niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt. Een gesprek met het kind heeft aanvullende informatie dan wel steunend contact tot doel.

Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met de ouders aan te gaan. Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik terughoudend in het gesprek met het kind i.v.m. mogelijke toekomstige bewijslast. Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik voorzichtig met het stellen van gesloten vragen. Dat houdt in dat het kind geen woorden in de mond gelegd moeten worden. Het gesprek heeft niet tot doel het bewijs van seksueel misbruik te leveren. Laat dat over aan een gespecialiseerde deskundige op dit gebied en vraag advies bij het Veilig Thuis.

Tips voor het gesprek:

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- Voer het gesprek met een open houding.
- Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen.
- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Steun het kind en stel het op zijn gemak.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.
- Begin met open vragen (Wat is er iets gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen?, Heb je pijn?, Ging je huilen?, Vond je dat leuk of niet leuk?)
- Vraag niet verder wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.
- Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens.
- Geef aan dat je niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen

gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die je neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.

- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind.
- Stel geen waaromvragen.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.
- Vertel wat de volgende stap is die je gaat zetten

Bijlage 8: Toestemming ouders

Wat u moet doen:

- Voor het voeren van een gesprek met het kind (bijvoorbeeld door de leerkracht van het kind, eventueel in bijzijn van de IB-er of Buurtteam medewerker) heeft u in principe geen toestemming nodig van de ouders. Uiteraard is het wel wenselijk dat u de ouders zo snel mogelijk betreft.
- Indien de school zorgen heeft over een kind mag de IB-er/Zorgcoördinator of directeur zonder toestemming van de ouders overleg plegen met de jeugdarts / jeugdverpleegkundige (JGZ). Liefst wordt ook hiervoor toestemming gevraagd aan de ouders. Echter dit is niet persé noodzakelijk.
- Voor het opvragen van informatie over het gezin bij de huisarts, de prenatale zorg, de kinderopvang of bij andere scholen heeft u toestemming nodig van de ouders. Als het kind ouder is dan 12 jaar heeft u bovendien ook toestemming nodig van het kind.
- Mochten ouders bezwaar maken tegen het vragen van informatie bij anderen, dan kan de informatievraag altijd nog via Veilig Thuis gesteld worden. Veilig Thuis mag immers zonder toestemming van de ouders informatie opvragen om een vermoeden van kindermishandeling te onderzoeken. Breng de ouders op de hoogte van die mogelijkheid en vertel dat het wellicht voor hen prettiger is als de informatie via de school of via de jeugdarts (JGZ) wordt opgevraagd.
- U kunt bij twijfel ook altijd een advies aan Veilig Thuis of een consult vragen.

Aandachtspunten bij toestemming ouders:

Het heeft altijd de voorkeur om zoveel mogelijk openheid te bieden naar de ouders. Indien u inschat dat het geen direct gevaar oplevert voor het kind of voor uzelf, vraag dan altijd toestemming aan de ouders voordat u overleg heeft over het kind (gezin) met professionals buiten de school. Bespreek met de ouders dat u zorgen heeft over hun kind en dat u het nodig vindt om uw zorgen te bespreken met bijvoorbeeld de jeugdarts / de jeugdverpleegkundige, het Buurteam of SaVE.

Bij het vragen om toestemming van de ouders/kind kan het makkelijk zijn gebruik te maken van de zin: "Ik ga er vanuit dat u er geen bezwaar tegen hebt dat ik de zorgen over uw kind bespreek met ..."

Toestemming kan mondeling en/of schriftelijk gegeven worden.

Bijlage 9: Dossiervorming

Van elk gesprek over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld wordt zorgvuldig verslag gelegd in het leerling dossier.

Richtlijnen voor verslaglegging zijn:

1) U verzamelt alle aanwijzingen die uw vermoeden van kindermishandeling kunnen onderbouwen of ontkrachten en legt deze vast in het leerling dossier. Daarbij maakt u duidelijk onderscheid tussen uw eigen bevindingen en de (subjectieve) mening van anderen.

2) Wat u in ieder geval in het dossier vastlegt zijn: uw aantekeningen van (aanwijzingen voor) kindermishandeling, van de onderzoeken die met het oog daarop zijn gedaan, van de uitkomsten daarvan, van de inhoud van het overleg met collega's, andere beroepskrachten en/of instanties zoals het Veilig Thuis, van het gegeven of voor het verstrekken van gegevens aan derden toestemming werd gevraagd en/of verkregen en van alle andere stappen die u in het kader van (het vermoeden van) kindermishandeling heeft ondernomen. Ook legt u zorgvuldig vast hoe de weging /inschatting van vermoedens van kindermishandeling heeft plaatsgevonden en of (en zo ja welk) risicosignaleringsinstrument daarbij is gebruikt. Ook alle afspraken met ouders/kind, informanten, verwijzers en andere betrokken professionals/hulpverleners legt u zorgvuldig vast. Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan vermeld u dat ook uitdrukkelijk in het dossier.

3) U bewaart dossiers die gegevens bevatten over (vermoedens van) kindermishandeling, totdat het kind op wie de gegevens betrekking hebben 34 jaar is geworden of zoveel langer als in verband met goed hulpverlenerschap noodzakelijk is.

4) Vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling uit het dossier van het kind vindt uitsluitend plaats op verzoek van het kind zelf en uitsluitend als hij/zij de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

5) Een verzoek van een ouder om vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling uit diens eigen dossier, kan worden geweigerd vanwege het gerechtvaardigd belang van betrokken kinderen bij bewaring van die gegevens.

6) Goed hulpverlenerschap kan meebrengen dat u ouders inzage in en/of afschrift van gegevens over kindermishandeling weigert.

Bijlage 10: Als zorgen blijven

Indien zorgen blijven na doorverwijzing naar hulpverlenende instantie:

Zijn de ouders en het kind of de cliënt doorverwezen naar een hulpverlenende instantie, dan is het van belang om het kind of het cliëntsysteem te blijven volgen. Wanneer de zorgen blijven bestaan of wanneer er zich opnieuw signalen van kindermishandeling / huiselijk geweld voordoen, dan dient u opnieuw in actie te komen. Kijk welke afspraken eerder zijn gemaakt en check of deze zijn nagekomen en wat de resultaten daarvan zijn geweest. Indien de zorgen / signalen blijven: bespreek dit in het interne zorgteam en overweeg een melding bij het Veilig Thuis of SHG. Wanneer de (reeds bestaande) hulp niet voldoende blijkt te zijn, of wanneer er alsnog een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld blijft bestaan, dan bespreekt u dit met de ouders en/of het kind, cliënt. U geeft aan dat uw zorgen blijven bestaan en u kondigt aan dat u een melding gaat doen.

Indien zorgen blijven na een melding bij Veilig Thuis:

Als het goed is neemt Veilig Thuis of SHG na enige tijd contact met de melder op om u te laten weten welke actie er is genomen en welke afspraken er zijn gemaakt. Indien u geen terugkoppeling krijgt van Veilig Thuis kunt u ook zelf contact met hen opnemen. Ook nadat u gemeld hebt, blijft u het kind of cliënt volgen. Wanneer zorgen blijven bestaan of wanneer er zich opnieuw signalen van kindermishandeling / huiselijk geweld voordoen, dan komt u opnieuw in actie. Neem z.s.m. contact op met Veilig Thuis en bespreek met hen dat u (nog altijd / opnieuw) signalen opmerkt. Dit kan tot een tweede melding leiden, waarbij Veilig Thuis opnieuw de verantwoordelijkheid heeft om de zaak te onderzoeken.

Wanneer ouders of cliënt hulp weigeren en er is een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld dan doet u een melding bij Veilig Thuis.

Indien het gezin / kind verhuist naar een andere woonplaats:

Bij verhuizing van een kind (gezin) over wie zorgen/vermoedens bestaan van kindermishandeling/huiselijk geweld, dient u contact op te nemen met uw collega (organisatie) in de nieuwe woonplaats van het kind. Dit kan zijn de aandacht functionaris of leidinggevende van de nieuwe kinderopvangorganisatie, school, ggz-organisatie, amw, huisarts of jeugdarts/jeugdverpleegkundige. Met de betreffende professional in de nieuwe woonplaats worden de zorgen besproken. Het stappenplan van het protocol wordt binnen de nieuwe woonplaats

(nieuwe kinderdagopvang/school/behandelplek) opnieuw in werking gezet.

Indien een kind/cliënt al bij Veilig Thuis bekend is, dan zullen zij met Veilig Thuis in de nieuwe woonplaats contact opnemen en hun gegevens overdragen.

Bijlage 11: Hoe vertelt u ouders dat u uw zorgen bij Veilig Thuis meldt?

In sommige situaties is een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk. De meeste ouders of cliënten horen dat liever van u dan van het Veilig Thuis. Hierdoor komt de brief of het telefoontje van Veilig Thuis minder onverwacht, en hebben mensen niet het gevoel dat u achter hun rug om te werk bent gegaan.

De mededeling aan ouders, dat u gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier echter al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor uw zorg.

Hieronder volgen enkele tips over het informeren van ouders over de melding bij Veilig Thuis.

Ter voorbereiding:

- Overleg met één van de aandacht functionarissen binnen uw organisatie.
- Overleg met Veilig Thuis of uw zorg over het kind als melding kan worden aangenomen.
- Overleg met Veilig Thuis of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding.
- Overleg met Veilig Thuis hoe u de ouders kunt informeren over de melding en maak indien gewenst een vervolgspraak met Veilig Thuis.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

- Vat uw zorg om het kind zo concreet mogelijk samen voor de ouders.
- Noem ook, indien van toepassing, kort de stappen die u reeds met de ouders doorlopen hebt.
- Stel ouders op de hoogte dat u uw zorg over hun kind gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming.
- Leg duidelijk uit dat u merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als u (of uw instelling).
- Vertel ouders dat u zich zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het uw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen.
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en een vermoeden heeft van kindermishandeling, terecht kan.
- Laat, indien de situatie dit toelaat, voor ouders de opening vrij om alsnog vrijwillige hulp te zoeken. Maak wel goede afspraken over het terugkoppelen van informatie.
- Voer het gesprek eventueel samen met een collega.

Wanneer een cliënt hulp weigert en er zijn wel zorgen betreffende huiselijk geweld en mogelijke slachtoffers probeer dan een nieuwe afspraak te maken, overleg intern met een deskundige collega over de wijze waarop dit het beste kan. Lukt het niet om een nieuwe afspraak te maken of uw cliënt weigert om hulp te accepteren, schakel dan Veilig Thuis in om advies te vragen of een melding te doen.

Breng de cliënt op de hoogte, ook van een eventuele melding in een persoonlijk gesprek:

- Leg de cliënt uit wat je gaat doen en waarom je dat gaat doen en breng dit in direct verband met je zorgen! 'Omdat ik me zorgen maak over... ben ik van plan om'
- Vraag om een reactie: 'Wat vindt u er van dat ik...'
- In geval van een negatieve reactie: '- kijk of je aan de bezwaren tegemoet kunt komen; '- lukt dat niet, weeg de bezwaren dan af tegen de ernst van de situatie en kom tot een besluit; '- wees open over je besluit.

'Ik heb goed van u gehoord dat u... maar omdat ik me echt grote zorgen maak over uw situatie / de situatie van uw kinderen ga ik toch...'

- Neem moeilijke besluiten niet alleen: vraag advies aan een medewerker van Veilig thuis of aan een collega.
  - Leg je acties en besluiten zorgvuldig vast in het dossier.
-

Bijlage 12: Verwijzingsindex

In de Verwijsindex Risico's Jeugdigen registreren professionals waaronder artsen, hulpverleners en begeleiders van kinderen en jongeren tot 23 jaar, het als er iets mis gaat met een jeugdige.

Bijvoorbeeld als er sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld, het kind of de jongere spijbelt, in aanraking komt met de politie, of drugs gebruikt. Met deze registratie wil men vroegtijdig gezamenlijk afgestemde hulp of ondersteuning kunnen bieden. Om de privacy van kinderen te beschermen staat in het systeem alleen dat er iets is en niet wat er aan de hand is.

Het systeem koppelt de verschillende hulpverleners aan elkaar zodat er besproken kan worden wie wat doet.

U bespreekt de registratie altijd met de ouders en/of de jongere.

Bijlage 13: Beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die individuele cliënten hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken. De zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maat schappelijk werkers, intern begeleiders, ouderenwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen. Het beroepsgeheim geldt ook voor begeleiders en hulpverleners van de reclassering en van justitiële (jeugd) inrichtingen, al maakt het gedwongen kader van het strafrecht in sommige gevallen een zekere inbreuk op de zwijgplicht.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacy bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Zij vinden hun zwijgplicht in artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en in artikel 7:457 Burgerlijk Wetboek. Voor beroepskrachten in de jeugdzorg is de zwijgplicht specifiek geregeld in artikel 53 van de Wet op de jeugdzorg. Vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk,

---

zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Het basismodel meldcode wil daarin een handreiking bieden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een cliënt aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroeps kracht zich inspannt om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de cliënt zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de cliënt ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie daarover paragraaf 3.3.

NB1: De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een cliënt vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt dit recht zelfs al vanaf zijn 12e jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een cliënt vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).

NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de beroepskracht alleen door te spreken zijn cliënt kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de cliënt te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een cliënt die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming van de cliënt over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen?
  2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
-

3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de cliënt te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van de cliënt die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Positie van de cliënt

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de cliënt een belangrijke rol. Bij cliënten die zich in een afhankelijke positie bevinden waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt. Te denken valt op de eerste plaats aan kinderen en jongeren. Het kan dan gaan om kinderen die zelf cliënt zijn van de beroepskracht of om de kinderen van de cliënt.

Meerderjarigen beslissen in beginsel zelf over de wijze waarop ze hun leven inrichten en of ze daarin hulp of andere inmenging wensen. Dit zelfbeschikkingsrecht is een belangrijk uitgangspunt bij het bieden van hulp aan cliënten. Maar dit uitgangspunt is niet absoluut.

Er zijn situaties waarin een inbreuk op de zelfbeschikking noodzakelijk kan zijn omdat de cliënt in een zeer ernstige situatie verkeert. In geval van huiselijk geweld kan dit zeker aan de orde zijn. Uit onderzoek is gebleken hoezeer slachtoffers gevangen kunnen zitten in hun situatie, zodanig dat ze daar op eigen kracht niet uit komen. De beroepskracht zal zich eerst tot het uiterste in moeten spannen om de toestemming van zijn cliënt te krijgen. Maar krijgt hij deze niet, dan kan hij zich daar niet zondermeer bij neerleggen. Hij dient de ernst van de situatie waarin de cliënt zich bevindt af te wegen tegen het gegeven dat de cliënt hem geen toestemming geeft voor het doen van een melding. Komt hij tot de slotsom dat de cliënt, vanwege de ernst van het huiselijk geweld, tegen dit geweld moet worden beschermd, dan doet hij een melding, ook al heeft hij daarvoor geen toestemming. Hij komt dan in feite tot de conclusie dat het zware belang van zijn geheimhoudingsplicht in deze specifieke situatie moet wijken voor het nog zwaardere belang van het beschermen van zijn cliënt tegen zwaar en/of structureel geweld.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zonodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim: Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
-

- raadpleging van Veilig Thuis
- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de cliënt zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de cliënt verkeert, heeft ingespannen om de cliënt toestemming te vragen of om hem te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van de privacy helpdesk van het Ministerie van Justitie, www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Wettelijk Meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling is het leerstuk van het conflict van plichten nog eens bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat. Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zonodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder, bij Veilig thuis mishandeling te melden. Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de beroepskracht om op verzoek van Veilig thuis informatie over het kind en/of zijn ouders te verstrekken, eveneens zonodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder.

Voor vermoedens van huiselijk geweld waarbij alleen meerderjarigen zijn betrokken, zal de voorgenomen wet meldcode een vergelijkbaar wettelijk meldrecht gaan bevatten. Zolang deze wet en het daarin opgenomen meldrecht er nog niet zijn, biedt het conflict van plichten uitkomst in die gevallen waarin geen toestemming wordt verkregen - of kan worden gevraagd - en een melding toch noodzakelijk is om het geweld te stoppen en de cliënt tegen dit geweld te beschermen.

Bron: Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en politie

Acute levensbedreigende situaties voor het kind zullen door de JGZ bij de Raad voor de Kinderbescherming of de politie gemeld worden. In sommige gemeenten bestaat een structureel overleg tussen Jeugd en Zeden Politie (JZP) en JGZ over de beste aanpak van problemen in een gezin, een school of een wijk. In andere gemeenten kan de wijkagent de aangewezen persoon zijn voor overleg.

Mogelijkheden voor verstrekking van gegevens aan derden

- De WBP en het beroepsgeheim geven voor de JGZ problemen wat betreft het overleg
- JGZ kan bij de politie advies vragen, melding of aangifte doen.
- De politie mag de dossiers van de JGZ alleen in beslag nemen met toestemming van de JGZ.
- Deze kan de toestemming geven als de ouders en/of de jongere (afhankelijk van de leeftijd) toestemming geven, of bij conflict van plichten (zie paragraaf 8.10).

Rechtstreeks contact opnemen met de politie

Dat is voor artsen met een geheimhoudingsplicht de zwaarste stap die zij kunnen zetten naar aanleiding van kindermishandeling.

- Voor deze stap geldt dat er sprake moet zijn van een conflict van plichten
  - Artsen zullen, gelet op hun beroepsgeheim, hiertoe overgaan als zij menen dat alleen dit middel (op eigen initiatief gegevens verstrekken aan de politie) zal leiden tot het doel dat zij beogen: het afwenden van acuut gevaar voor de veiligheid van een kind.
  - In alle andere gevallen ligt het doen van een melding bij het Veilig Thuis meer voor de hand.
  - Het Veilig Thuis kan naar aanleiding van een melding besluiten om zelf met politie/justitie contact te zoeken, bijvoorbeeld om aangifte te doen.
  - Als politie of justitie de arts benaderen naar aanleiding van een melding of aangifte door het Veilig Thuis of iemand anders, dienen de artsen zich - als zij geen toestemming voor informatieverstrekking kunnen krijgen - eveneens af te vragen of sprake is van een conflict van plichten.
  - Waarheidsvinding als zodanig is onvoldoende reden om informatie aan politie/justitie te verstrekken. Er kan wel sprake zijn van een conflict van plichten als met informatieverstrekking gevaar voor de veiligheid of het leven van een kind kan worden voorkomen.
  - Zo kan de kans op herhaling, eventueel ook bij een ander kind uit hetzelfde gezin of bij een eventueel toekomstig kind, onder omstandigheden reden zijn voor medewerking aan een strafrechtelijk onderzoek en dus voor het verstrekken van informatie aan politie of justitie (KNMG, 2008).
-

Knelpunt

- Niet in alle gemeenten is een JZP. Voor de JGZ is het dan onduidelijk wie van de politie de contactpersoon is aangaande kindermishandeling.
- Na een melding van kindermishandeling door de JGZ aan het Veilig Thuis, kan het Veilig Thuis aangifte doen bij de politie. In dat geval zal de politie informatie vragen aan de JGZ-medewerker die het gezin gemeld heeft. Deze moet zich dus realiseren dat melding bij het Veilig Thuis gevolgd kan worden door een informatieverzoek van de politie, en dat dan opnieuw een afweging moet worden gemaakt.
- Anders dan bij het Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming bestaat er geen wettelijk geregeld recht voor geheimhouders om informatie over kindermishandeling aan de politie te verstrekken.
- De JGZ-medewerker moet in de contacten met de politie gesteund worden door de eigen werkgever. Dat is niet structureel geregeld.

De JGZ kan bij de politie terecht voor:

Advies: De JGZ kan advies vragen aan de jeugd en zedenpolitie (JZP). Hierbij hoeft de naam van het gezin niet genoemd te worden.

Melding: De JGZ kan ook een melding doen bij de politie. Melden bij de politie heeft een andere betekenis dan melden bij Veilig Thuis of de Raad. Melden bij de politie betekent dat de politie de melding registreert. De politie onderneemt pas actie na aangifte van een strafbaar feit. De melder kan anoniem blijven bij de politie.

NB. Bij melding bij de politie volgt dus geen andere actie van de politie dan registratie.

Bij melding bij Veilig Thuis of de Raad voor de kinderscherming volgt wel actie.

Aangifte: De JGZ kan aangifte doen bij de politie van een strafbaar feit. Bij aangifte wordt proces-verbaal opgemaakt en begint de politie een onderzoek en een vervolging van de verdachte.
